

ARBETSHÄLSOVÅRDEN I AVTALSBRANDKÅRER

2013

BILDER: Isto Kujala

INLEDNING

RÄDDNINGSVÄSENDET I FINLAND sköts av ordinarie personal och avtalspersonal. Avtalspersonalen arbetar vid sidan av sin huvudsyssla med räddningsväsendets operativa uppgifter i FBK-avtalsbrandkårer eller avtalsbrandkårer med personligt avtal. Om deras verksamhet har avtalats med det regionala räddningsverket genom brandkårsavtal med föreningar eller personliga avtal (arbetsavtal).

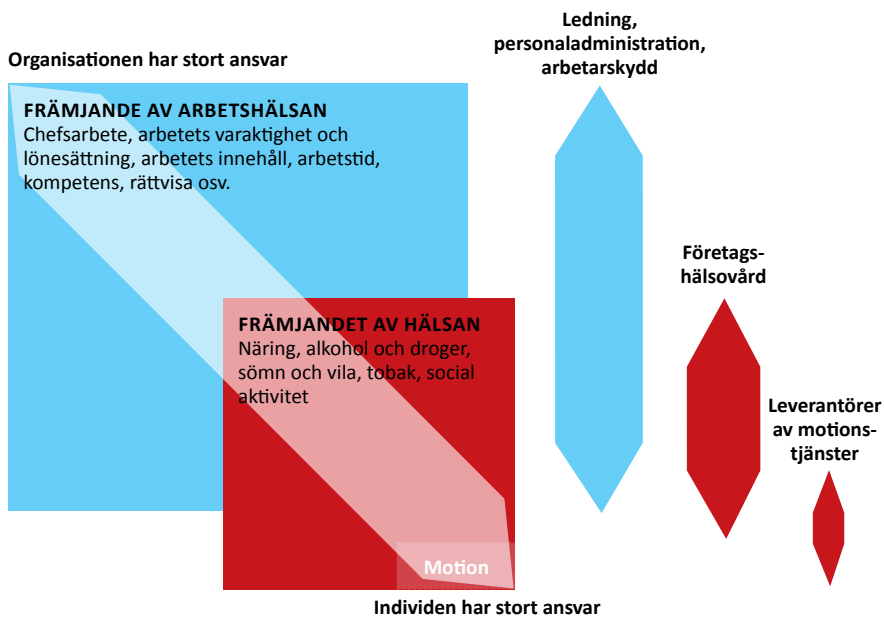
DEN HÄR GUIDEN är en beskrivning av en väl ordnad arbetshälsovård, och den omfattar alla avtalspersoner som jobbar i operativa uppgifter inom räddningsväsendet.

ARBETSHÄLSAN HOS varje person inom avtalsbrandkåren påverkas dock av ett personligt starkt engagemang för att utföra arbetet säkert och utan att äventyra hälsan. Arbetshälsovården stöder det här målet.

ATT SÄKERSTÄLLA HÄLSAN och säkerheten i arbetet är en gemensam sak för alla på de föränderliga arbetsplatserna. Med arbetsplats avses i detta sammanhang alla de ställen där avtalspersonalen arbetar med räddningsväsendets operativa uppgifter, vid räddningsutbildningar och övningar.

MED TANKE PÅ en framgångsrik räddningsverksamhet i Finland är det mycket viktigt att avtalspersonalens arbetsförhållanden är sunda och säkra och att personalen mår bra och trivs i arbetet!

FRÄMJANDE AV ARBETSHÄLSAN, ANSVAR SOMRÅDEN OCH AKTÖRER

Källa: Fogelholm M, Lindholm H, Lusa S, Miilunpalo S, Moilanen J, Paronen O, Saarinen K. Tervettä liikettä: terveystuokunnan hyvät käytännöt työterveyshuollossa. Arbetshälsöinstitutet, Helsingfors 2007.

HELA ORGANISATIONEN ska främja arbetshälsan. Såväl arbetsgivaren och arbetstagarna som de övriga aktörerna har sina roller, ansvarsområden och skyldigheter. I den här guiden granskar vi främjandet av arbetshälsan ur arbetshälsövärdens perspektiv.

BEDÖMNING AV BEHOVET AV ARBETSHÄLSOVÅRD, VERKSAMHETSPLAN OCH AVTAL

ARBETSHÄLSOVÅRDEN SKA basera sig på verkliga behov som konstaterats tillsammans. *Bedömningen av behoven* ska beakta karaktären hos hela personalens, dvs. också avtalspersonalens verksamhet och beakta personalens åsikter och tidigare erfarenheter av arbetshälsovården på ett så omfattande sätt som möjligt. När planen görs upp är det bra att även använda andra kunskapskällor relaterade till personalen, såsom resultat av riskbedömningar i anslutning till arbetarskyddet, Olycksfallsförsäkringsanstaltens förbundsregisteruppgifter om inträffade olycksfall, prognoser om personalens åldersstruktur, mängden sjukfrånvaro etc. Arbetshälsovården i anslutning till räddningsverksamheten gäller avtalspersonalen när den inte verkar i sitt eget ordinarie arbete.

OM DET NÄRMARE innehållet av arbetshälsovården avtalas skriftligt i *verksamhetsplanen för arbetshälsovården*, som utvärderas och revideras varje år. I den konstateras de kort-siktiga målen och de konkreta åtgärder som behövs för att nå dem samt ansvarsfrågorna inklusive tidtabeller. Utöver nedan nämnda åtgärder är det viktigt att bland annat avtala om förebyggande av olyckor, arbetsförmågan hos äldre arbetstagare och arbetsgemenskapens funktionsförmåga. Verksamhetsplanen för arbetshälsovården kan utgöra en del av verksamhetsprogrammet för arbetarskyddet eller något annat utvecklingsprogram.

OM ORDNANDET AV arbetshälsovård för avtalsbrandkårernas personal avtalas i regionavtalet mellan räddningsverket och regionens avtalsbrandkårer eller i brandkårsavtalet.

INNEHÅLLET I DEN VERKSAMHETSPLAN SOM GÖRS UPP MELLAN ARBETSGIVAREN OCH DEM SOM PRODUCERAR ARBETSHÄLSOVÅRDSTJÄNSTERNA:

- arbetsplatsutredningarna
- hälsokontrollerna
- vaccinationerna
- åtgärdsförslag
- lämnande av uppgifter, rådgivning och handledning
- uppföljningen av arbetsförmågan och remiss till rehabilitering
- samarbetet med den övriga hälsovården, arbetarskyddsmyndigheterna etc.
- bedömningen av arbetsförmågan och möjligheterna att fortsätta i arbetet
- skötseln av arbetsolyckor
- förstahjälpen.

DET REKOMMENDERAS ATT räddningsverken i brandkårsavtalet åtar sig ansvaret för arbetshälsovården för den personal vid avtalsbrandkårerna som deltar i operativa uppgifter.

FÖR DEM SOM ingått personligt avtal gäller samma principer för arbetshälsovård som för andra arbetstagare.

ARBETSHÄLSOVÅRDENS INNEHÅLL

ARBETSHÄLSOVÅRDEN OMFATTAR

- bedömning av hälsomässig lämplighet före deltagande i kursen i släckningsarbete
- regelbundna hälsokontroller och testandet av den fysiska funktionsförmågan enligt anvisningen om räddningsdykning (2007) för dem som utför räddningsdykning
- läkarundersökning i samband med regelbunden hälsokontroll alltid även för andra som utför tunga räddningsuppgifter
- annan förebyggande verksamhet.

HÄLSOKONTROLLERNAS INNEHÅLL

- kontrollen utförs av en arbetshälsovårdsläkare och/eller en arbetshälsovårdare (vid behov konsulteras en arbetsfysioterapeut eller en arbetspsykolog).
- den undersökta fyller i en intervjublankett.
- förutom intervjun på mottagningen utförs dessutom grundkontroller såsom mätning av blodtryck

- laboratorieproven omfattar hjärtfilm (EKG), mätning av lungkapaciteten (spirometri) samt vissa blod- och urinprov.
- vid behov kan undersökningen kompletteras enligt läkarens bedömning.
- individuella tilläggskontroller kan vid behov göras, t.ex. efter lång sjukledighet eller för att följa upp en rehabiliteringsperiod.
- regelbundna kontroller görs i allmänhet med 1–5 års intervall enligt arbets- eller ålderskriterier, i regel
 - < 40 år med 3 års intervall
 - > 40 år med 2 års intervall
 - > 50 år med 1 års intervall.

OM ARBETSUPPGIFTERNA även tillfälligt omfattar räddningsdykning, andra tunga släckningsuppgifter eller uppgifter där personen utsätts för småpartiklar och rökgaser rekommenderas det att laboratorieprov minst tas med 3 års intervall på personer över 40 år (vanliga blod- och urinprov, EKG, spirometri).

REGELBUNDNA HÄLSOKONTROLLER är en viktig del av upprätthållandet och/eller främjandet av arbetsförmågan hos avtalsbrandkårernas personal och i synnerhet för att upprätthålla och/eller befrämja den personliga hälsan.

VACCINATIONER:

OM DET i samband med bedömningen av hälsorisker konstateras att biologiska faktorer äventyrar räddningspersonalens hälsa och säkerhet ska arbetsgivaren erbjuda arbetstagarna effektiva vaccinationer som bygger på gällande vaccinationsprogram. Beslut om vaccination mot hepatit fattas utifrån en riskbedömning för ifrågavarande ort. Inga vaccinationer ersätter dock handhygien eller det att man skyddar sig, och det finns inga vacciner mot till exempel hepatit C- och Hi-virus (Lindholm et al. 2009, s. 79).

BEDÖMNING AV DEN FYSISKA PRESTATIONSFÖRMÅGAN:

INSTRUKTIONER FÖR TESTNINGEN av den fysiska prestationsförmågan hos dem som utför räddningsdykning finns i anvisningen om räddningsdykning (2007). Testen kan göras internt eller köpas av externa tjänsteleverantörer, t.ex. av arbetshälsovården eller proffs i motionsbranschen. Enligt anvisningen för räddningsdykning ska testaren ha kompetens att använda de nämnda testningsmetoderna och testningsprocesserna samt ha kännedom om räddningsarbetets fysiska belastning.

AV DEM SOM utför räddningsdykning krävs tillräckligt god prestationsförmåga i andnings- och cirkulationsorganen samt tillräcklig muskelstyrka och muskeluthållighet, så att arbetet kan utföras säkert och utan att äventyra hälsan. Testerna utförs varje år.

ENLIGT ANVISNINGEN FÖR RÄDDNINGSDYKNING KAN ANDNINGS- OCH CIRKULATIONSORGANENS PRESTATIONSFÖRMÅGA KLASSIFICERAS SOM GOD OM DEN TESTADE ENLIGT ANVISNINGARNA:

1. klädd i rökdykningsutrustning klarar testbanan för rökdykning med godkänd prestation
ELLER
2. i ett submaximalt cykelergometer-test har en maximal syreupptagningsförmåga på minst 3,0 l/min och 36 ml/kg/min (genom en allmänt godkänd metod, t.ex. FireFit-testsystemet).

MUSKELSTYRKAN OCH MUSKELUTHÅLLIGHETEN bedöms med fyra test: sit ups (minst 29 ggr/60 s), bänkpress, 45 kg (minst 18 ggr/60 s), knäböj, 45 kg (minst 18/60 s) och räckhäv (minst 5 ggr).

FÖRE TESTERNA säkerställer man att de inte medför hälsorisker. Testresultaten används i bedömningen av den övergripande arbetsförmågan vid hälsokontrollerna. Till arbetsgivaren förmedlas endast information om behörigheten för räddningsdykning. I enlighet med god testningspraxis ska den testade få respons om testen och individuella träningsråd. När test görs på arbetsplatsen ska man beakta den testades integritetsskydd, sekretesskyldigheten i fråga om testresultaten och testningens etik.

FÖR NÄRVARANDE HÅLLER man systematiskt på att ompröva utvärderingsmetoderna och utvärderingsprocesserna för bedömning av den fysiska prestationsförmågan. I framtiden kommer man antagligen att rekommendera att bedömningen görs enligt FireFit, ett system genom vilket man kan bedöma, ge respons om och följa upp den fysiska prestationsförmågan.

ARBETSHÄLSOVÅRDEN KAN också hjälpa om det förekommer problem med stämningen på arbetsplatsen såväl bland de ordinarie anställda som bland avtalspersonalen.

EN RÄTTVIS OCH JÄMLIK
BEHANDLING FRÄMJAR
VÄLBEFINNANDET PÅ
ARBETSPLATSEN.

ARRANGEMANGEN

SYFTET MED en högklassig, behovsbaserad och gemensamt planerad arbetshälsovård och personalens engagemang för hälsan är att främja personalens individuella arbets- och funktionsförmåga och framför allt också att främja välbefinnandet inom hela branschen, bland både ordinarie anställda och avtalspersonal och inte endast vid alarmuppdrag. Genomtänkta åtgärder förbättrar personalens övergripande livskvalitet.

ARBETSHÄLSOVÅRDEN KAN ORDNAS EXEMPELVIS. PÅ FÖLJANDE SÄTT:

- av räddningsverket
- av avtalsbrandkåren självständigt, varvid man med en extern tjänsteproducent, till exempel ett kommunalt affärsverk inom hälsovården avtalar om ordnandet av arbetshälsovården
- delvis av räddningsverket och delvis av avtalsbrandkåren, t.ex. så att avtalsbrandkåren ansvarar för testningen av den fysiska prestationsförmågan och det regionala räddningsverket för hälsokontrollerna.

I ALLA DESSA alternativ avtalar parterna i region- eller brandkårsavtalet om arrangemangen och kostnaderna.

ARBETSOLYCKOR

I VERKSAMHETSPLANEN FÖR arbetshälsovården är det också bra att fästa uppmärksamhet vid förebyggande av arbetsolyckor. Räddningsverket bör ha klara anvisningar för hur man ska agera vid olycksfall, och de ska vara kända och tillgängliga för alla.

FÖRSÄKRINGSSKYDDET VID ARBETSOLYCKOR

ALLA DE AVTALSPERSONER som får lön för operativa uppgifter inom räddningsväsendet ska ha arbetsgivarens lagstadgade olycksfallsförsäkring. Denna försäkring tecknas av arbetsgivaren. I brandkårsavtalet kan man avtala om att räddningsverket på en FBK-förenings vägnar tecknar arbetsgivarens lagstadgade olycksfallsförsäkring för dem som sköter operativa uppgifter inom räddningsväsendet.

DE MEDLEMMAR AV en avtalsbrandkår som inte får lön för operativa uppgifter inom räddningsväsendet beviljas enligt räddningslagen (379/2011,103 §) av Statskontoret ett försäkringsskydd som motsvarar arbetsgivarens lagstadgade olycksfallsförsäkring.

SKADEANMÄLAN SKA GÖRAS OM ARBETSOLYCKOR

OM EN ARBETSOLYCKA inträffar ska en skadeanmälan lämnas till försäkringsanstalten. Den ska fyllas i omsorgsfullt eftersom den utgör grunden till att skador på grund av olycksfall ersätts på ett sakligt sätt. Det är bra att fästa särskild uppmärksamhet vid en detaljerad och sanningsenlig beskrivning av händelseförloppet, dvs. vad som hänt, när det hänt och under hurudana omständigheter. Det är viktigt att den läkare som först åtar sig fallet skriver sitt utlåtande utifrån ovan nämnda principer.

NERA INFORMATION:

Kallio H, Airila A, Lusa S. Hyvä työterveys- ja työturvallisuustoiminta pelastuslaitoksissa. Tammerprint Oy, Arbetshälsoinstitutet, 2010.

Lindholm H, Lindqvist-Virkamäki S, Lusa S, Punakallio A, Ilmarinen R, Mäkinen H. pelastushenkilöstön terveystarkastukset - hyvät käytännöt. Arbetshälsoinstitutet, Helsingfors 2009.

Rautio M ym. Tilaa taiten. Työterveyshuoltopalvelujen hankintaopas. Arbetshälsoinstitutet, Helsingfors 2009.

Inrikesministeriet (Räddningsverkens partnerskapsnätverk). Esimies työhyvinvointia rakentamassa. Helsingfors 2013.

Arbetshälsoinstitutet tillhandahåller tjänster för bedömning av räddningspersonalens arbetsförmåga med beaktande av arbetskraven inom räddningsbranschen. Förfrågningar harri.lindholm@ttl.fi.

LAGSTIFTNING:

Arbetarskyddslagen 738/2002

Lagen om företagshälsovård 1383/2001

Räddningslagen 379/2011

INRIKESMINISTERIET TILLSATTE 2010 ett riksomfattande samarbetsorgan för att utveckla arbetshälsan vid räddningsverken. I organet finns representanter för de centrala aktörerna inom räddningsbranschen och arbetsmarknadsparterna.

DEN HÄR GUIDEN är en beskrivning av en väl ordnad arbetshälsovård, och den omfattar alla avtalspersoner som jobbar i operativa uppgifter inom räddningsväsendet.

DEN RIKTAR sig till alla förmän och närchefer som arbetar i avtalsbrandkårer och räddningsverk.

SYFTET MED guiden är att förenhetliga praxisen inom arbetshälsovården både för de regionala räddningsverken och på det nationella planet.

GUIDEN FINNS i pdf-format på Kommunförbundets webbplats för räddningsverkens partnerskapsnätverk www.pelastuslaitokset.fi samt på webbplatsen för Finlands Avtalsbrandkårers Förbund www.sspl.fi.

INRIKESMINISTERIET

Räddningsverkens riksomfattande projekt för arbetsvälfärd

Guiden har fått finansiering från Brandskyddsfonden.

